

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान अधिकृत (राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
एवं परीक्षा योजना

यस पदको परीक्षा ढाँचा (Examination Scheme) लाई देहाय बमोजिमको चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :-	General Knowledge & General Ability Test	पूर्णाङ्क :- १००
द्वितीय चरण :-	लिखित परीक्षा (Written Examination)	पूर्णाङ्क :- २००
तृतीय चरण :-	विस्तृत स्वास्थ्य परिक्षण	-
चतुर्थ चरण :-	क) Psychological Test	पूर्णाङ्क :- २०
	ख) Group Test (Group Discussion)	पूर्णाङ्क :- १०
	ग) Presentation	पूर्णाङ्क :- १०
	घ) अन्तर्वार्ता (Interview)	पूर्णाङ्क :- ४०
		जम्मा ६०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : - General Knowledge & General Ability Test पूर्णाङ्क :- १००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	General Knowledge & General Ability Test	१००	४०	बस्तुगत (Objective) बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	१०० प्रश्न x १ अङ्क	१ घण्टा ३० मिनेट

२. द्वितीय चरण : - लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय/खण्ड	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
द्वितीय	व्यवस्थापन, कुटनीति, कानून तथा भाषा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत (Subjective)	८ प्रश्न x ५ अङ्क ६ प्रश्न x १० अङ्क	३ घण्टा
तृतीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत (Subjective)	१० प्रश्न x १० अङ्क	३ घण्टा

३. तृतीय चरण :-

विस्तृत स्वास्थ्य परीक्षण	लिखित परीक्षामा सफल उम्मेदवारहरूले नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेका अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाबाट विस्तृत स्वास्थ्य परीक्षण गराई निरोगिताको प्रमाणपत्र पेश गर्नुपर्नेछ । यसरी स्वास्थ्य परीक्षणमा योग्य उम्मेदवारहरू मात्र चतुर्थ चरणको परीक्षामा समावेश हुन सक्नेछन् ।
---------------------------	---

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान अधिकृत (राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

४. चतुर्थ चरण :-

पूर्णाङ्क :- ८०

विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
Psychological Test (TAT, WAT & SDT)	२०	-	(Written Exercise)
Group Test	१०	-	(Group Discussion)
Presentation	१०	-	(Presentation)
अन्तर्वार्ता	४०	-	मौखिक (बोर्ड अन्तर्वार्ता)

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रम योजनालाई प्रथम चरण अन्तर्गत General Knowledge & General Ability Test, द्वितीय चरण अन्तर्गत लिखित परीक्षा प्रणाली, तृतीय चरण अन्तर्गत विस्तृत स्वास्थ्य परीक्षण र चतुर्थ चरण अन्तर्गत Group Test, Presentation र अन्तर्वार्ता परीक्षाको आधारमा विभाजन गरिएको छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी हुनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कटौत गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कटौत पनि गरिने छैन ।
- सबै किसिमका परीक्षामा कुनै प्रकारको मोबाइल तथा बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- प्रथम चरणको General Knowledge & General Ability Test परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको लिखित परीक्षामा सहभागी गराइनेछ ।
- द्वितीय चरणको लिखित परीक्षाको प्रथम र द्वितीय पत्रको परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/ विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको General Knowledge & General Ability Test मा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको शत प्रतिशत अङ्क तथा द्वितीय चरणको लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्कहरू जोडि कूल अङ्कको आधारमा लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशित गरिनेछ ।
- लिखित परीक्षामा सफल उम्मेदवारहरूले नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेका अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाबाट विस्तृत स्वास्थ्य परीक्षण गराई निरोगिताको प्रमाणपत्र पेश गर्नुपर्नेछ । यसरी स्वास्थ्य परीक्षणमा योग्य उम्मेदवारहरू मात्र चतुर्थ चरणको परीक्षामा समावेश हुन सक्नेछन् ।
- सबै चरणका परीक्षाको कूल अङ्क योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान अधिकृत (राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम चरण :- General Knowledge & General Ability Test

खण्ड (क) :- General Knowledge (सामान्य ज्ञान) - (५० प्रश्न x १ अङ्क)

१. भूगोल सम्बन्धी

- १.१ विश्वको भूगोलको सामान्य जानकारी
- १.२ नेपालको भूगोल
 - १.२.१ भौगोलिक अवस्था/स्वरूप: किसिम र विशेषताहरु
 - १.२.२ प्राकृतिक स्रोतहरुको किसिम, स्थिति, महत्व र वर्तमान अवस्था
 - १.२.३ भौगोलिक विविधता र जनजीवन
 - १.२.४ नेपालमा पाईने हावापानीको किसिम र विशेषता

२. इतिहास, संस्कृति, सामाजिक व्यवस्था, राजनीति र आर्थिक अवस्था सम्बन्धी

- २.१ विश्वका प्रमुख ऐतिहासिक घटनाहरु
- २.२ नेपालको इतिहास, संस्कृति र सामाजिक व्यवस्था
 - २.२.१ नेपालको प्राचीनकाल तथा मध्यकालको राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक एवं सांस्कृतिक अवस्था
 - २.२.२ आधुनिक नेपालको इतिहास
 - २.२.३ नेपालको प्रशासनिक व्यवस्थाको विकासक्रम
 - २.२.४ नेपालका प्रचलित धर्म, संस्कृति, जातजाति, भाषा, साहित्य र कला
 - २.२.५ सांस्कृतिक सम्पदाको किसिम, विशेषता, महत्व
 - २.२.६ आर्थिक अवस्था (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत) र विकास योजना

३. वातावरण र विज्ञान प्रविधि सम्बन्धी

- ३.१ जैविक विविधता, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन, वातावरण व्यवस्थापन, प्रदुषण, जनसंख्या, शहरीकरण, बसोबास सम्बन्धी
- ३.२ प्रमुख वैज्ञानिक अन्वेषण र आविष्कारहरु, प्रसिद्ध वैज्ञानिक र तिनको योगदान
- ३.३ विज्ञान र प्रविधिको विकासले मानव जीवन र समाजमा परेको प्रभाव

४. अन्तर्राष्ट्रिय मामिला तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्था सम्बन्धी जानकारी

- ४.१ छिमेकी मुलुकहरुसँग नेपालको सम्बन्ध
- ४.२ संयुक्त राष्ट्रसंघ र यसका विशिष्टीकृत संस्थाहरु सम्बन्धी
- ४.३ सार्क, विमस्टेक, आसियान र युरोपियन यूनियन सम्बन्धी

५. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक घटना तथा नवीनतम गतिविधिहरु

६. इन्टेलिजेन्स सेवा तथा संस्था सम्बन्धी जानकारी

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान अधिकृत (राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (ख) :- General Ability Test -

(५० प्रश्न x १ अङ्क)

1. Verbal Aptitude:

(15 × 1 = 15 Marks)

Vocabulary, Jumble words, Analogy, Classification, Series, Coding-Decoding, Direction and Distance sense test, Ranking order test, Puzzle test, Verification of truth statement, Situation judgement test, Assertion and Reason, Logical reasoning, Statement and Conclusions, Theme detection, Cause and Effect, Making judgments

2. Abstract/Non-verbal Aptitude:

(15 × 1 = 15 Marks)

Figure series, Figure analogy, Figure classification, Figure matrix, Figure formation and analysis, Analytical reasoning test, Venn diagrams, Water images, Mirror images, Embedded figures, Essential Part, Cubes and Dice, Grouping of identical figures, Rule detection, Paper cutting

3. Numerical Ability and Quantitative Aptitude:

(20 × 1 = 20 Marks)

Number analogy, Number classification/ odd one out, Number series/series completion, Find the wrong term in given Series, Number matrix, Number coding, Arithmetical reasoning, Date and Calendar, Clock, Arithmetical operations, Decimal and Fraction, Percentage, Ratio, Average, Profit and Loss, Time and work, Data interpretation, Height and Distance, Permutation and Combination, Probability

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान अधिकृत (राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय चरण:- लिखित परीक्षा

प्रथम पत्र – व्यवस्थापन, कूटनीति, कानून तथा भाषा सम्बन्धी

खण्ड (क) – व्यवस्थापन (३० अङ्क)

१. शासनका आधारभूत पक्षहरू : अवधारणा, सन्दर्भ र विशेषताहरू
२. सार्वजनिक प्रशासनको परिचय, उद्देश्य, कार्यक्षेत्र र चुनौतीहरू
३. व्यवस्थापनको अवधारणा, प्रकार र आधारभूत सिद्धान्तहरू
४. मानव श्रोत व्यवस्थापन : प्राप्ति, विकास, उपयोग र सम्भार
५. व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा र नेतृत्व सम्बन्धी
६. द्वन्द्व व्यवस्थापन, समय व्यवस्थापन, परिवर्तन व्यवस्थापन, रणनीतिक योजना
७. वार्ता तथा सम्झौता गर्ने सीपहरू
८. संचार साधनको महत्व, प्रयोग र व्यवस्थापन
९. नेपालको योजना र बजेट प्रणाली
१०. राजस्वको अवधारणा र सिद्धान्त
११. सार्वजनिक आय, सार्वजनिक खर्च र सार्वजनिक ऋणको अवधारणा
१२. नेपालमा कर प्रणाली: वर्तमान स्वरूप र कार्यान्वयनको अवस्था (मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर, अन्तःशुल्क, भंसार महसूल, स्थानीय कर तथा अन्य करहरू)
१३. आर्थिक नीति, वित्तीय नीति र मौद्रिक नीति
१४. नेपालमा सरकारी लेखा प्रणाली र लेखापरीक्षण प्रणाली
१५. पारदर्शिता, गोपनीयता एवं आचारसंहिता
१६. सहभागितामूलक योजना र विकास

खण्ड (ख) :- कूटनीति तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध – २० अङ्क

१. नेपालको वैदेशिक नीति : अवधारणा, सिद्धान्त र निर्धारक तत्वहरू
२. नेपालको राष्ट्रिय हित, स्वार्थ र सुरक्षा नीति
३. नेपालको भारत, चीन, अमेरिका, वेलायत, रसिया, युरोपियन युनियन र अन्य मुख्य राष्ट्रहरूसंगको सम्बन्ध
४. सार्क तथा सार्क राष्ट्रहरूसंग नेपालको सम्बन्ध
५. नेपालको कूटनीति र Consular Missions का सवाल तथा चुनौतीहरू
६. नेपालको परराष्ट्र मन्त्रालयको भूमिका र कार्यहरू
७. नेपालको कूटनीति सम्बन्धका उदयमान प्रवृत्तिहरू (विकास कूटनीति, सांस्कृतिक कूटनीति, आर्थिक कूटनीति, सार्वजनिक कूटनीति, क्षेत्रीय कूटनीति, श्रम कूटनीति र प्रवासी कूटनीति)

खण्ड (ग) कानूनी व्यवस्था (३० अङ्क)

१. विद्यमान नेपालको संविधान (मूलभूत विशेषताहरू, कार्यपालिका, व्यवस्थापिका, न्यायपालिका, मौलिक हक, निर्देशक सिद्धान्त र राज्यका नीतिहरू)
२. कानूनको शासन, समावेशीकरण, समानुपातिक प्रतिनिधित्व तथा सकारात्मक विभेद
३. मानव अधिकार र मानवीय कानून
४. मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४, कसूर तथा सजाय निर्धारण ऐन, २०७४

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग

अनुसन्धान अधिकृत (राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

५. नेपाल विशेष सेवा ऐन
६. प्रहरी ऐन र नियमावली (प्रहरी कर्मचारीको काम, कर्तव्य र अधिकार, संगठनात्मक संरचना, सार्वजनिक शान्ति कायम गर्न विशेष प्रबन्ध, स्थानीय प्रशासन र प्रहरीको सम्बन्ध, पदपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था, तालिम सम्बन्धी व्यवस्था, आचरण, सजाय र पुनरावेदन)
७. सशस्त्र प्रहरी ऐन र नियमावली (सशस्त्र प्रहरी बलको गठन र संचालन, संगठनात्मक संरचना, सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीको काम, कर्तव्य र अधिकार, पदपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था, तालिम सम्बन्धी व्यवस्था, आचरण, सजाय र पुनरावेदन)
८. सैनिक ऐन र नियमावली (नेपाली सेनाको स्थापना र व्यवस्था, काम, कर्तव्य र अधिकार, सैनिक अदालतको गठन तथा अधिकारक्षेत्र, सैनिक सेवाको गठन, पदपूर्तिको व्यवस्था)
९. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
१०. भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
११. सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४
१२. सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४
१३. विद्युतीय कारोबार सम्बन्धी ऐन, २०६३

खण्ड (घ) विविध – (२० अङ्क)

- 1. Summary writing/ Precis writing**
- 2. Letter/Application writing**
Official letter / Informal letter / Applications/ Invitations
- 3. Incident Report/Event Report**
Amplification / Short essay writing
- 4. Translation from Nepali text to English**
- 5. Translation from English text to Nepali**

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान अधिकृत (राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र :सेवा सम्बन्धी - (१०० अङ्क)

खण्ड (क)

सुरक्षा सम्बन्धी - (५ प्रश्न X १० अंक)

१. राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापनका अवधारणा तथा आयामहरु
२. राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र संगठनात्मक संरचना
३. राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको काम कर्तव्य तथा जिम्मेवारीका क्षेत्रहरु
४. सूचना व्यवस्थापन, सूचना संजाल निर्माण र परिचालनका सवालहरु
५. सूचना संकलन, विश्लेषण, भण्डारण, प्रवाह र सुरक्षा
६. राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रिय सुरक्षा चुनौतीहरु
७. राष्ट्रिय सुरक्षामा इन्टेलिजेन्सको भूमिका
८. नेपालका सुरक्षा निकाय र सुरक्षा व्यवस्थापनमा तिनीहरुको भूमिका
९. आप्रवासी तथा शरणार्थी समस्या र सुरक्षा व्यवस्थापनमा प्रभाव
१०. विश्वका प्रमुख जासूसी संस्थाहरु
११. इन्टरपोलको परिचय र कार्यहरु
१२. राष्ट्रिय हित र सरोकारका विषयहरु

खण्ड (ख)

इन्टेलिजेन्स कार्य सम्बन्धी - (५ प्रश्न X १० अंक)

१. सूचना तथा इन्टेलिजेन्सको अवधारणा
२. गुप्तचरी (Intelligence) र प्रतिगुप्तचरी (Counter Intelligence) कार्य
३. आवरणयुक्त कार्य (Under Cover Work)
४. जासूसी (Espionage) र प्रतिजासूसी (Counter Espionage)को अवधारणा तथा प्रयोग
५. नेपालमा राजश्व गुप्तचर (Revenue Intelligence) को आवश्यकता र महत्व
६. नेपालमा संगठित अपराध र विद्युतीय अपराधको प्रवृत्ति
७. मानव बेचबिखनको स्वरूप र विद्यमान चुनौती
८. आतंकवाद (Terrorism), प्रतिआतंकवाद (Counter Terrorism) को क्षेत्रीय र विश्वव्यापी प्रभाव
९. उग्रवाद, धार्मिक अतिवाद र कट्टरपन्थको परिचय तथा प्रवृत्ति
१०. अपराध अनुसन्धानमा इन्टेलिजेन्स (Crime Investigation & Intelligence) को भूमिका
११. लागु औषध (Druge Trafficking) को व्यापार, प्रयोग र सुरक्षा चुनौती
१२. औद्योगिक तथा व्यापारिक इन्टेलिजेन्स (Corporate Intelligence)
१३. सम्पत्ति शुद्धिकरण (Money Laundering)
१४. महत्वपूर्ण व्यक्ति र प्रतिष्ठान तथा सामरिक महत्वका स्थानको सुरक्षा
१५. नेपालमा अध्यागमन व्यवस्थापन र सुरक्षाका सवालहरु
१६. बर्डर इन्टेलिजेन्स, अन्तरसीमा तथा अन्तरदेशीय अपराध